

EDITORIAL

Des d'un poble petit de la Segarra com es veu el nostre país?

No es tractaria tant de fer una enquesta sinó més aviat d'encetar una reflexió.

Constatem una pèrdua d'interès per la política.

El territori té cada vegada menys pes en la política de la Generalitat.

Les coses més significatives, lentament, es van substituint amb promeses i petites cotes de benestar i es distreu el personal amb l'eufòria de l'esport i uns programes de televisió de poc nivell.

Cada vegada estem més entretinguts i potser cada vegada hi ha més gent inconscient de cap on anem.

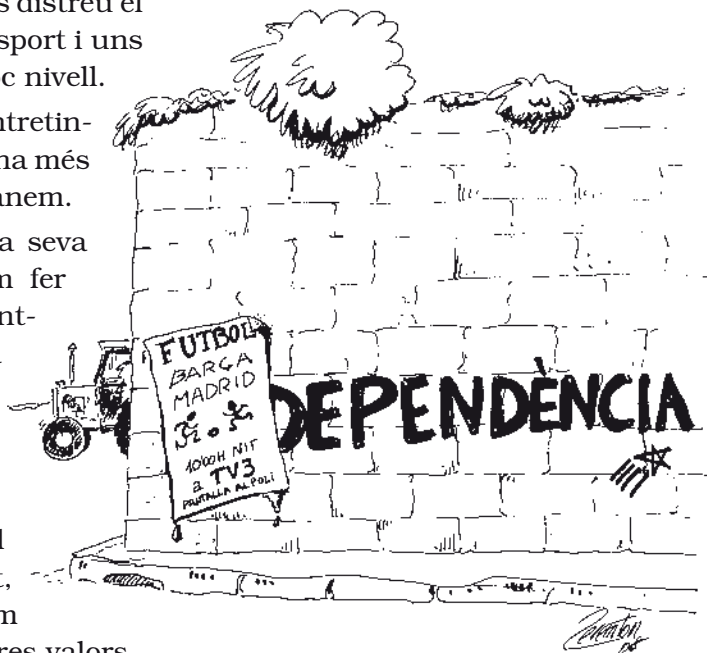
El benestar material té la seva importància però no podem fer un país com cal, descolorint-lo o desdibuixant-lo. Hi ha una identitat personal i col·lectiva que és diversa. És un valor i no cal fer focs d'encenalls per contradir-la o empastifar-la. Només cal entendre aquesta diversitat, respectar-la i assumir-la com a base per edificar-hi els altres valors.

Els polítics de l'Estat ho haurien d'entendre i els nostres ho haurien de defensar de manera clara i contundent.

Catalunya és una nació i els seus drets són indiscutibles i gairebé sagrats.

Els qui no els respecten no són demòcrates sinó dictadors, invasors o opressors.

És molt important fer les coses bé perquè la pau exigeix que tothom actuï honestament i amb justícia.

NOTÍCIES

• Les activitats de les Festes de Nadal, tot i que a la nostra vila no podem presumir de gran població d'habitants, es van portar a terme per part de l'Ajuntament i grups organitzadors, amb tanta il·lusió i ganes com si d'una gran ciutat es tractés.

La vetlla de Nadal a les 9 del vespre, fou celebrada la Missa del Gall, en acabar, la torronada acostumada a la sala de la vila. Per primera vegada en molts anys, el patge **Kharam**, que arribà a Tarroja al punt de la vesprada, amb gran expectació, per recollir totes les cartes dirigides als Reis d'Orient, aprofità l'ocasió per assistir al “**caga tió**” on els més petits foren els grans protagonistes.

Altra novetat en la vetllada va ser “**l'arbre dels desitjos**”, a mesura que els vilatans anaven acudint a la festa havien d'escriure un desig en un paper que se'ls anava entregant, que aniria quedant col·locat a les branques d'un arbre figuratiu creat per aquest fet. Una vegada penjats tots els desitjos, es van anar llegint un a un per així poder-los sumar i donar a conèixer els més repetits:

Desig de **PAU**, desig de **PLUJA** i desig de la **SEGARRA VERDA**. Tant de bo aquests desitjos es compleixin.

També es va procedir al sorteig de les paneres de Nadal que van correspondre en sort a: Ramon Verdés (cal Mingo), Montse Caixal (cal Vilaró), Dolors de cal Riu del Llor.

Felicitats a tots per la vetllada i que els ànims arribin l'any que bé, per fer-la encara millor.

• Divendres, 11 de gener al capvespre, a la seu d'ÒMNIUM, es va fer el lliurament

dels premis literaris d'EDITORIALOMI-CRON, amb la col·laboració d'ÒMNIUM. La presentació i conducció de l'acte va anar a càrrec d'Isabel Clarà i Elisabeth Jimenez i van participar en l'acte: Olga Xirinacs i Reinald-Pere Benet de Caparà.

Agraïm el senyor Benet de Caparà la notificació i invitació a *Terra Rubra* a l'acte, tot i que aquest any no ens ha estat possible assistir-hi, volem fer constar a les pàgines de la nostra revista la satisfacció que ens proporciona aquesta invitació.

L'ACTA DEL JURAT DEL SEGON PREMI DE POESIA JOSEP MARIA BENET I CAPARÀ 2008

Reunit, en data del 27 de desembre de 2007, un jurat compost per Israel Clarà, Elisabeth Jiménez i Reinald-Pere Benet de Caparà en qualitat de president honorífic amb veu i vot, va decidir, per unanimitat, concedir el II Premi de Poesia Josep Maria Benet i Caparà 2008 a l'obra: *Nimfeu de desigs febreros*, de Maria-Isabel Segarra (Barcelona, 1967).

La nostra més cordial felicitació als organitzadors i als premiats.

- El Centre d'Ensenyament la Cabana de Tarroja no para d'organitzar activitats, actualment un cicle d'**Autocuració**, a càrrec d'un expert en la matèria, Evaristo Martinez.

“Unitat i dualitat”, diumenge, 20 de gener, i “Al retrobament de la meua essència” diumenge, 17 de febrer.

- El mes de gener, diuen que és el mes més costerut, no en va la dita “la costa de gener” però aquesta costa, no per a tots és igual de fatigosa, sempre hi ha qui se les enginya per guanyar-se quatre calerons a costa dels altres. La quarta setmana d'aquest mes de gener, l'han posat en pràctica, en robar unes quantes vegades els diners de la caixa de la bàscula pública. La porta de fora rep un cop suficientment fort per deixar-la fora de combat, així sense la primera barrera, l'accés a la caixa és fàcil... Potser caldria plantejar una petita estratègia per fer passar una mala estona al miserable lladregot, perquè caigués presoner a la ratera.

- Sovint constatem com el tema Colom cada vegada es més propagat, i sobretot cadascú se'l vol fer seu, vegeu sinó la notícia:

Cristóvão Colombo, o enigma, la nova pel·lícula del director portugués Manoel de Oliveira, que als seus 99 anys és el realitzador més gran en actiu, arriba demà als cines portuguesos per defensar la tesis de que el descobridor d'Amèrica era portugués.

La cinta porta a la gran pantalla la teoria que Cristòfor Colom va néixer a la localitat portuguesa de Cuba al 1451 i que va ser plantejada a l'assaig *Cristóvão Colombo era portugués*, publicat a principis d'any. El director i la seva dona, María Isabel de Oliveira, es van posar davant les càmeres

per interpretar als autors d'aquest llibre, que van recórrer Portugal i Estats Units per trobar les proves que demostren que Colom va néixer a la localitat d'Alentejo. El llargmetratge s'estrenarà a cinc sales del país”.

- El grup de joves de Tarroja ha volgut començar l'any amb la posada en venda del calendari amb imatges de la nostra vila. La tirada d'exemplars no ha estat molt llarga i en poques hores els han vist venuts. Celebrem aquesta iniciativa i els animem a repetir-la.

- ENRESA, empresa pública amb seu a Madrid que es fa càrrec de la gestió de residus radioactius, va deixar molt satisfet l'Ajuntament de Tarroja en atendre la seva consulta sobre el parallamps de la vila.

Després d'examinar-lo detingudament, va confirmar que el parallamps, situat sobre el campanar, no és radioactiu i, per tant, no cal la seva retirada ni desmanegament, tampoc evidentment, restituir-lo.

- Curs de cuina, a la Sala de la vila a càrrec de Dolors Martí i organitzat per l'associació de dones “El Lilà”, els dies 11 i 18, 19 i 26 del mes de gener. Bona cuina doncs!

• Defunció

—El dia 24 de gener, una curta però greu malaltia va fer que ens deixà per sempre, Jaume Llenes i Torra de cal Tigre. El nostre més sentit condol a la família.

Els veïns del carrer Baix, trobarem a faltar el teu posat afable amb el “puret” a la boca tot dirigint els teus passos al cafè de la vila per jugar a les cartes amb els companys. Si el temps no apressava sempre estaves disposat a encetar conversa, no importava el tema, tots eren preferits, tot i que la història i els records de Tarroja et guanyaven. Tots havíem passat molt bones estones en la teva companyia. Amatent sempre, fins els darrers dies per explicar la teva versió, d'una tradició oral tarrogenca que a poc a poc es va fonent, en la mesura que els nostres avis se'n van...

Aquest mes de setembre passat vas reservar unes hores del teu temps per la Natàlia i la Mireia, dues estudiants vingudes expressament de Barcelona, il·lusionades a preparar el seu projecte d'investigació de final de cicle, sobre la tradició colombina a la vila de Tarroja, encara no ha estat publicat, però els agraïments ben segur que duen el teu nom.

Terra Rubra també agraeix el suport i sobretot les moltes anècdotes tradicionals

que hem pogut publicar, gràcies a les moltes xerrades informals, de carrer, que hem tingut.

Viuràs en el nostre record, descansa en pau, Jaume.

—Antònia Pereta i Vicents morí a l'edat de 92 anys a Igualada, el dia 28 de gener. El nostre més sentit condol a la família.

Han tingut l'expressa voluntat de publicar la necrològica a la revista Terra Rubra.

- Els Reis d'Orient visiten els tarrogencs

Vetlla de Reis, cap a les sis de la tarda quan ja fosquejava, ningú hauria hagut de quedar a casa. Els Reis d'Orient havien anunciat que aquest any farien estada a Tarroja per unes hores, portarien regals per a tots aquells que encara els queda una mica d'infant dins seu i sobretot ens portarien moltes ganes d'il·lusionar-nos amb el futur que entre tots i a poc a poc hem d'anar fent.

Fa molts anys, quan els nostres avis eren joves un any sí que els Reis van arribar a Tarroja i, per cert, van ser molt benvinguts, encara els més grans en guarden record i sobretot alguna anècdota.

La rebuda a la sala de la vila. Abans de fer-se fosc, ja hi havia els més impacients que esperaven. Arribaren per la carretera antiga de Cervera, en el trencant de Sant Julià, els esperava un cotxe amb llum pampallugant, que els dirigiria fins a la casa de la vila, obriria el pas a una gran carrossa amb un estel il·luminat al davant, per fer llum en el camí. Els tres reis s'emparaven de la climatologia força fresca, asseguts en el seu tron, dalt la carrossa, també impacients per arribar.

Molts aplaudiments quan la carrossa es parà davant de la sala, i tot seguit se'ls va donar la benvinguda

Una vegada situats en el tron que se'ls havia preparat, foren saludats per l'alcaldesa, i, la resta de l'Ajuntament, que s'interessaren pel llarg viatge i desitjaren bona estança a la nostra població.

Com a prova de confiança, els feren entrega de la clau de la vila, així podrien entrar a totes les cases i deixar-hi els presents que els eren ben merescuts.

Els Reis van correspondre amb el seu màgic discurs, que va ser rebut pels vilatans amb molt de respecte i admiració.

A continuació amb l'ajut dels patges van començar a repartir joguines i regals a grans i petits, joves i vells, associacions i grups que viuen i donen vida a la nostra vila.

Hem de fer menció especial a les paraules dedicades a la nostra revista *Terra Rubra*, com a eina de cultura des de l'any 1990. Quina no fou la sorpresa quan van demanar des de l'escenari que ens acostéssim per recollir la menció merescuda –aquest diploma que podeu veure– i que dediquem a tots els que

en el llarg d'aquest temps han treballat i col·laborat d'alguna manera amb nosaltres, fem menció especial pels col·laboradors que ens han deixat i no en poden gaudir, per tots els subscriptors, ja que, sense la seva aportació econòmica i el seu estímul, no hauríem pogut tirar endavant aquest projecte.

Gràcies, doncs, als Reis, per la seva generositat, esperem fer-nos mereixedors dels seus elogis.

La vetllada es va acabar amb un esplèndid sopar de pa torrat amb pernil i llonganissa que cadascú es podia servir. Això va anar bé per comentar la festa i sobretot per allargar la tertúlia una bona estona més.

Aquesta nit, màgica per altra banda, no tindria sentit sense la quimera de l'Ajuntament, amb la valuosa col·laboració i esforç de l'associació de joves, que donà com a resultat el somni d'una nit de Reis.

Tot seguit transcrivim el missatge que els Reis ens van deixar:

“COMUNICAT DELS REIS MAGS D'ORIENT A LA VILA DE TARROJA

Bona tarda Tarroja! Bon Any a tothom, petits i grans, veïns i veïnes, fets i malfets, parits... i sempre ben parits!!

De l'Orient Llunyà venim,
carregats de regals,
travessant països i penya-segats.

De perdre'ns hem estat a punt,
mes aquella estrella, lluent...
el MOBIL LINIA!!! ha marcat
sense dubtes ens ha guiat
fins aquest poble de navegants,

més... no pensem arribar a Barcelona
fins que no tingui Cervera
el port i les ones.

De l'Orient Llunyà venim
fins a Catalunya hem fet camí,
i encara que el nostre cosí
Juan Carlos de Borbón
no sigui prou ben rebut
i el seus retrats
al revés siguin posats,
nosaltres sabem
que tractant-se de regals,
els reis som ben rebuts com cal.

Espero que la mainada s'hagi portat bé,
perquè si no hauran de demanar-li regals al Pare Noel
si és que es deixa ensarronar
o esperar-se a un aniversari.

Esperem que l'Any Nou hagi portat bona sort a tothom.
Aprofitem l'avinentsa per felicitar als nous nascuts i als nous
avis..., que hauran d'espavilar-se per cuidar nadons
quan pensaven que ja no tenien més dedicació
que el feinejar a l'hort!!

Han pintat el bar de color verd
I diuen que sembla un quarter
doncs el Joan serà el capità
i ordre haurà de posar . . .
A les seves ordres, senyor Joan!!!

De l'Orient Llunyà venim (tres cops ho hem dit)
i amb les presses ens em oblidat a l'Orient
el nostre Reial Pla Urbanístic, així que us haureu d'espavilar
vosaltres sols i enllestir-lo ben aviat.
Desitgem una legislatura tranquil·la al nostre ajuntament,
Desitgem prosperitat i ingressos
Alcaldessa (REVERÈNCIA)
i la pobresa,
ai ai ai, que no tenim diners!!!

Aquí estem els Reis Mags d'Orient
i jo, negre com el betum,
esperem que el govern ens doni papers
fins que acabem de repartir els regals,
que ni el Zapatero ni cap conseller
ens extraditi abans de temps,
ni que amb el nou Estatut
no em facin passar
un examen de catalanitat,
que nosaltres som els Reis Mags d'Orient,
els reis de tota la Humanitat!!
Nosaltres, això sí, parlem català
i no pas en la intimitat!!!
(Silenci)

Tarrogencs i tarrogenques!! Ànim!!
A reveure i fins l'any que ve!!

Els Reis d'Orient

EL LAZARILLO DE TORMES VA SER ESCRIT EN CATALÀ

D'uns anys ençà s'han publicat tot un seguit d'estudis del professor Francisco Calero que atribueixen a en Joan Lluís Vives l'autoria del *Lazarillo de Tormes*. Amb una profusió de comparacions i paral·lelismes entre els temes i girs lingüístics que apareixen al *Lazarillo de Tormes* i a les obres d'en Vives, l'autor arriba a la conclusió que l'obra anònima castellana té totes les característiques lèxiques, d'estil i de pensament del filòsof valencià.

Sense voler-me decantar del tot pels resultats d'en Calero, car l'estudi paremiològic si bé és prou aproximatiu, no és mai per ell sol definitiu, atès que podria donar-se que entre un grup d'escriptors molt pròxims ideològicament, políticament i socialment es fessin servir idees i girs semblants, sí que em sembla rellevant i transcendental l'afirmació de fer-lo un autor català.

El nombre ingent de catalanades, catalanismes, girs lingüístics i rastres sintàctics catalans que es poden detectar al text del *Lazarillo* amb una simple lectura fan esferir. En Calero només en cita uns quants. Però, darrerament, l'Alejandro Sendra n'ha fet un estudi molt valuós que s'ha donat a conèixer des de la pàgina web de la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya (HistoCat.cat) i que és a l'abast de tothom.

Sorprèn també que en Joan Timoneda, a la seva adaptació dels *Menenmos de Plaute*, del 1559, ja parli del *Lazarillo de Tormes* com un personatge cèlebre i com un referent ben natural de la cultura valenciana de l'època. Tant és així, que en aquesta obra introdu-

eix com a personatges un metge anomenat Averrois i el seu criat *Lazarillo*. A l'escena XII, l'Averrois afirma del seu criat que “*es el más agudo rapaz del mundo y es hermano de Lazarillo de Tormes, el que tuvo trezientos y cincuenta amos*”.

A més a més, al llibre del *Lazarillo* hi ha una referència explícita a València, a les seves fruites característiques, a la conquesta catalana de l'illa de Gerba, a Ferran el Catòlic, i s'hi entreu la revolta dels agermanats, car el pare d'en Llätzer “patí persecució per la justícia”, raó per la qual “estava desterrat”. I a tot plegat hi hem d'afegir, per torna, una sèrie de topònims que tenen el paral·lel en la geografia valenciana o que s'hi identifiquen del tot. Així, hom podria comparar *Tormes* amb *Tormos*, amb l'agreujant que el Tormes castellà no és cap vila i que l'autor ens diu que “el meu naixement fou dins del riu Tormes”. Llavors, com que en Llätzer no és un peix, em sembla de fàcil inferir que el mot *riu* és una interpolació i que, com tot ésser humà, naixeria en un poble, vila o ciutat. El text també parla de Tejares (on van néixer els pares d'en Llätzer), topònim que es pot relacionar amb Teulada. I, finalment, també podem aparellar La Sagra (inexistent com a vila a Castella) amb Sagra. Tots aquests municipis estan molt a prop els uns dels altres i configuren un mateix espai geogràfic valencià, que es vindria a arrodonir amb una nova duplicitat: la de “el mesón de la Solana” amb el Castell de la Solana. I encara hom podria conjecturar que la vila del Duc que hi ha també a prop, hauria de ser la del Duc de Gandia, que també com la vila

que l'obra ens descriu, és fortificada, té un riu i unes voltes (arcades o portals) on en Llàtzer i el cec s'arreceren de la pluja. Això donaria ara sentit ple al fet que en Llàtzer ens assegura en diverses ocasions que el seu amo escuder era un estranger de Castella. Anem, doncs, al text. Diu el narrador: “*Des del primer día que con él asenté, le conocí ser extranjero*”. I més endavant puntualitza: “*Díjome ser de Castilla la Vieja y que había dejado su tierra*”.

Tot sembla indicar que l'àrea en què s'esdevindrien els fets va ser en aquest espai de la Marina Alta conformada per Teulada, Tormos, el Castell de la Solana, com a topònims que han perviscut en el text, i Gandia, per tal com és viladucal. Molt possiblement

hi hauríem d'afegir Tàrbena, perquè l'amic i editor Josep Maria Orteu, en visitar-la aquest agost del 2006, al bar Pinet li van explicar la llegenda d'un cec que servia un amo, que ell ha identificat amb la història d'En Llàtzer i el cec.

La localització valenciana, baldament pugui semblar un joc de prestidigitació topònica, té molta més versemblança que la castellana. En Calero a l'hora de reforçar l'autoria d'en Vives, escriu: “Es podria pen-

sar que el coneixement de les poblacions en què es desenvolupa l'acció del *Lazarillo* va en contra d'en Vives. Nogensmenys, un examen detingut indica el contrari; això és, que l'autor del *Lazarillo* no coneixia personalment els llocs sobredits [de Castella]. Això ho va dir un escriptor que coneixia a la perfecció aquesta geografia, com fou Azorín: «L'autor del llibre no coneix Toledo». També ho defensà un estudiós de la talla d'en J. M. Caso: «Jo tinc dubtes que algú pugui reconstruir

Salamanca o Toledo amb les paraules de la nostra novel·la»”.

Llavors, tenint tot això en ment, que l'autor no coneixia ni Toledo ni Salamanca, i tractant-se d'una obra plena de referents geogràfics valencians, amb el protagonista de la qual citat per un

valencià, amb un personatge castellà que és estranger al lloc on passen els fets; tractant-se d'un llibre farcit de catalanades i redactat per un català, en Vives o el seu autor real l'hauria escrit en castellà, sobretot quan l'humanisme català postulava que calia respectar la llengua materna i que escriure en aquesta llengua era dignificar la condició de l'ome?

Es podia haver donat el cas que el *Lazarillo* hagués estat escrit en català? És conegut de

tot especialista solvent que la primera edició de l'obra no s'ha trobat mai més. Hom parla d'un *ur-Lazarillo* o d'un *Lazarillo* originari que donaria lloc a les quatre edicions del llibre de Burgos, Alcalà de Henares, Medina del Campo i Anvers, el 1554.

Per això mateix, la Rosa Navarro, ha apuntat encertadament que “*La Vida de Lazarillo de Tormes* ens ha arribat a través de quatre impressions fetes al 1554, que, ateses les seves variants, proven l'existència d'edicions anteriors”. I que, com era de suposar, l'estudiosa també afirma, que “el text no se'ns ha transmès tal com el seu autor el va escriure”.

En aquest sentit, en Francisco Rico es demanava: “Quan, on i quantes vegades s'imprimiren abans del 1554 representants d'aquest arquetip perdut, són preguntes, ara per ara, sense resposta”.

No cal ser gaire espavilat per endevinar que la resolució de l'enigma d'aquesta edició extraviada corre paral·lela al desvelament del misteri de l'anonimat de l'obra. I en Rico també ho intueix així, car, per ell, “desvelar l'autor encobert probablement ens desvelaria les raons del seu ocultament”. Per la Navarro, “l'anonímia del *Lazarillo* vindria, doncs, avalada per una tradició literària”, que, atesos els coneixements actuals sobre el control de l'edició de llibres, no és altra que la tradició censora.

Talment com en el cas del *Tirant lo Blanc*, en què una edició el fa anònim i una altra l'atribueix a en Joanot Martorell, que no era cap escriptor, però del qual en Guia ens innova que era en Roïç de Corella, el *Lazarillo* també apareix a l'època atribuït a autors diferents. Així, en José Sigüenza, a la *Historia de la Orden de San Jerónimo*, de 1605, ens diu que l'autor va ser el jeroni fra Juan de Ortega; i, poc després, el 1607,

un tal Valeri Andrés, ens certifica, al seu *Catalogus Clarorum Hispaniae Scriptorum*, que el llibre el va escriure en Diego Hurtado de Mendoza. És a dir: que hi va haver una ocultació premeditada de l'autor real de l'obra.

Consegüentment, si l'autor és esborrat i l'obra original es perd i el text que ens arriba no és tal com el mateix autor el va escriure, podem conjecturar que això va ser així, com tantes altres obres que van tenir el mateix destí, perquè l'autor era agermanat, català i l'obra escrita en aquest idioma? Ara, mercès als estudis lexicodeològics d'en Calero, podem dir que l'autor era català. I mercès a les aportacions lingüístiques d'en Sendra, també podem afirmar que l'obra està farcida de catalanades. I jo acabo de mostrar com els topònims també s'avenen amb la geografia valenciana. Amb tot, el que acaba per dir-nos que el text primitiu era en català i que l'obra que ens ha pervingut en castellà és una traducció barroera, són els errors de traducció. Aquells errors que només i únicament són comprensibles si el mot que tradueix malament és català. En posaré tan sols quatre exemples.

El primer apareix al pròleg. La frase forma part d'un context en què l'autor explica com, amb esforç, un individu qualsevol es pot arribar a fer un lloc a la vida. I ho exposa parlant de tots aquells que “*con fuerza y maña remando salieron a buen puerto*”. La frase, en castellà, diu tot el contrari del que vol dir: que, amb esforç, sempre s'arriba a bon port. L'error és perceptible i es comprèn si tenim en ment un original en què hi havia escrit: “amb força i traça remant *sorgiren* a bon port”. *Sorgir* és la forma catalana medieval, emprada majorment en l'argot nàutic, per dir “arribar”. En Colom se'n fa un tip al seu *Diari de Bord* de fer sorgir les naus en un

o altre port. I el Pare Cases empra el mot amb la mateixa accepció d'arribar una nau a dins d'un port. Llavors, l'error de traduir *sorgir* per *salir*, ens indica que som davant d'un original català.

Un altra badada apareix al Segon Tractat, quan l'autor explica com en Llätzer es va fer fabricar una doble clau per obrir el cofre on el mossèn a qui servia guardava el pa. I com en ser descoberta, el capellà "*fue luego a proballa y con ella probó el maleficio*". És ben evident, que fer un doble d'una clau

per obrir un cofre i agafar el pa que s'hi guarda no és cap malefici, sinó una *malifeta*. El context ho delata obertament. I fins i tot l'edició del *Lazarillo* d'Alfaguara especifica en una nota a peu de pàgina que "maleficio" és una "fechoría".

El tercer error és el de traduir el verb català *sentir* el castellà *sentir*, en lloc d'*oir* o *escuchar*, que apareix en diversos llocs

de l'obra. És encara avui dia un dels típics errors comesos pels catalans sense gaire fluïdesa en castellà. El *Diccionario de la Lengua Española* de la Real Academia Española l'accepta actualment com una forma viva de l'espanyol. Però en l'època en què es va escriure el llibre era inusual. O tan sols usual en aquelles obres castellanes traduïdes directament del català. El *Tesoro de la Lengua Castellana o Española*, d'en Sebastián de Covarrubias, del 1611, només li atorga el significat de "sentiment" o "percepció". I

en Rico, en la seva anotació del *Quixot* publicat per l'Instituto Cervantes i Crítica, en comentar aquest mot al capítol XVI de la Primera Part, ens comenta que "l'ús del verb *sentir* per *oir* és encara comú en alguns països de l'Amèrica Llatina". Fet que només s'explica tenint en compte una conquesta i poblament primigenis catalans.

Finalment, el darrer d'aquests errors de traducció que vull exposar aquí es troba al Tercer Tractat. En Llätzer ens relata que el seu amo li explicava que hi ha una mena de cavallers, que "*cuando quieren reformar consciencia y satisfaceros vuestros sudores, sois librado en la recámara*". No cal dir que en

castellà no hi ha cap accepció per al verb *librar* que s'avingui amb el context predit i que vulgui dir 'entregar'. En aquest cas, el que hi ha és un error de manca de traducció, car el copista, més que traduir, castellanitza la forma verbal catalana *lliurat*, sense importar-li ni gens ni gaire que en la llengua de la traducció no tingui cap sentit.

JORDI BILBENY

CAMINS DE LA SEGARRA, RECORDS D'INFANTESA

Moltes vegades quan passo per la carretera que uneix Cervera amb Ponts, a través de Tarroja i Guissona, camí del poble d'Aravell (Alt Urgell) d'on és originària la meva família Moliné, no puc evitar que em vinguin al pensament records, d'aquestes contrades segarrenques, generats durant la trista postguerra. En aquella ja llunyana època, els vailets barcelonins nascuts en el si de famílies obreres, no teníem, ben al contrari d'ara, gaires possibilitats de poder triar a les hores d'esbarjo; de jugar a la pilota pels carrers del barri, llavors orfes de cotxes; anar cinema, quan arplegàvem uns pocs calerons i t'hi deixaven entrar; anar amb els pares a menjar l'arròs als Tres Pins –paratge de la muntanya de Montjuïc-; passejar sobretot els diumenges, car els dissabtes era dia laborable; els inevitables jocs de pati i les entremaliadures pròpies de l'edat, era un ventall força aproximat del que podíem i solíem fer. Llavors no es viatjava i la coneixença de ciutats i pobles, més enllà de la nostra ciutat, era reservada per a aquells privilegiats que disposaven de cotxe i d'una bona bossa i aquest, és clar, no era el meu cas.

Passades les coses així, la primera vegada que l'automòbil i jo ens veiérem les cares, -els taxis només s'agafaven en casos de molta urgència-succeí, gràcies al fet que els meus oncles d'Aravell, inauguraren la nova casa i la mare i jo hi vàrem anar convidats. Que malament que m'ho vaig passar! Quatre hores inacabables fressant carreteres de tercer món, plenes de revolts i més revolts, amb la propina d'haver de baixar pel insuportable i inacabable port del Bruc, tot un suplici per un nen nerviós, com era jo, i poc acostumat a estar quiet, molt menys dins d'una capsa rodant.

De sobte -me'n recordo com si fos ara-, a mesura que començàvem a circular per la Segarra vaig quedar embadalit pel paisatge que se m'oferia a través dels vidres de la meva presó: tot un seguit de planúries ornades d'un groc intens i embolcallades pel verd dels boscos. Era el mes de juny de 1944 i els camps de cereals feia molt poc que acabaven de rebre la dalla de la sega. La Segarra se m'estava mostrant tal com era en aquella estació, any rere any, res de nou doncs però a mi, no sé perquè em va colpir, i molt. Són aquestes petites coses que passen i, sense poder-ne esbrinar la raó se't queden gravades i inesborrables en el més profund dels teus records. Ara després de tants anys, ho veig clar i no en tinc cap dubte; quan no es té tot el que es voldria, atès que primer s'ha de fer front a les necessitats urgents, aprens a valorar tot allò que, en una altra situació, et passaria desapercebut, per exemple: la contemplació d'un camp segat a la bonica comarca de la Segarra.

ANTONI MOLINÉ I ROURA

OCELLS DEL NOSTRE TERME (IV)

Pinsà comú (*Fringilla coelebs*)

El pinsà és un bonic ocell de la mida aproximada d'un pardal. Tot i que cria a gairebé tot Catalunya, és precisament als secans de la plana de Lleida (i la Segarra en forma part), on menys li agrada fer-ho. Per criar, prefereix els boscos humits del nord.

Pinsà comú

Així doncs, per trobar-lo prop de Tarroja, haurem d'esperar que arribi el fred. És llavors quan es torna abundant i fàcil de veure a qualsevol dels camps de la Segarra. Entre octubre i març, forma nombrosos estols de fins a centenars d'individus, sovint barrejats amb altres moixons (com passerells i cruixidells). La majoria de pinsans que resten l'hivern a la Segarra no són, però, d'origen català, sinó ocells del centre i nord d'Europa, que vénen a les nostres terres fugint de la neu i el fred.

En qualsevol passejada que fem pels voltants del poble a partir del mes d'octubre, de ben segur que veurem alguna volada de moixons aixecant-se dels camps o dels marges. Si a primer cop d'ull ens semblen pardals, però apreciem unes taques

blanques a les ales molt evidents, estem davant d'un grup de pinsans.

Mosquiter comú (*Phylloscopus collybita*)

El mosquiter és un altre dels nostres "ocells de l'hivern". Aquest moixonet (no fa més de 10-12 cm i pesa entre 6 i 8 grams!), visita la Segarra principalment entre els mesos de novembre i febrer, tot i que és possible trobar-lo ja a partir de setembre i fins a l'abril.

Es tracta d'un ocell que sovint passa inadvertit, de colors apagats de tonalitats verdoses i marronoses, que es mou incansablement pels branquillons i brolles en busca d'aliment. Com el seu nom indica, aquest aliment està compost bàsicament de mosquits i altres petits insectes.

Encara que és possible trobar-lo en una gran varietat d'ambients, si el voleu veure prop de Tarroja, el millor és buscar als arbres i matolls

Mosquiter comú

del costat dels cursos d'aigua durant els mesos del fred. Si copseu un ocell realment petit que es mou sense parar, haureu trobat el mosquiter!

CARLES GRANDE FLORES

ESCRIUEN ALS NOSTRES LECTORS

Un lector habitual de la nostra revista ens comunica que li agradaria veure publicat a les nostres pàgines, en la secció: "escriuen els nostres lectors" aquest poema dedicat al tristament desaparegut **Cafè-bar Canaletes** de Cervera:

Passejant-me per Cervera
vaig sentir una tristor:
carregaven els prestatges
d'un gran Bar de germanor.
Un grup de comerciants i pagesos
s'ho mirava amb dolcesa
amb els ulls somiquejants.

Oh! Pobre Bar Canaletes!
Mai més no existiràs,
ton record és d'enyorança

per als qui ja no acolliràs:
joves i vells, rics i pobres
es reunien al teu vol,
vetllant sempre aquesta casa
com si fos el seu bressol.

Aquella lona tirada
ja no us farà mai més abric
ni acollirà vostres rialles
com també algun sospir.

Que els milions que et maten ara
sembrin una buna arrel,
engrandint aquesta plaça,
la plaça de Sant Miquel.

ANÒNIM

Renovació de subscripció 2008

La subscripció local és de 8 €. La subscripció de fora vila és de 10 €.

Els subscriptors locals poden fer efectiu el seu pagament a Jaume Secanell (cal Moixet) i els subscriptors de fora vila en qualsevol de les oficines de la Caixa de Terrassa, al núm. de compte: 2074-0141-20-3211764105, o bé per taló bancari a l'adreça de Terra Rubra, carrer Portal de la Rectoria, s/n, 25211 Tarroja de Segarra.

En qualsevol modalitat de pagament feu constar sempre el nom del subscriptor, per evitar qualsevol identificació incorrecta.

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Josep Condal, Narcís Saladrígues i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallés, Núria Verdés i Ramon M. Verdés.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.net>

c/e: revista@terrarubra.net

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de qui el signa.

Núm. de compte per als subscriptors: 2013 0315 22 0200665270

Edita: «**Comissió d'Estudis Tarrogencs**»
C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65
25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrígues, S.L. - Ctra. de Preixana, s/n - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

UN NOU DESAFIAMENT PER A CATALUNYA

Catalunya es troba en greus dificultats per absorbir persones que vénen de diferents indrets de la Península. Lluny de progressar en la idea que els immigrants s'integrin en el territori que viuen i treballen, creix visiblement la realitat que el nombre majoritari de persones només parlen castellà o altres llengües, i que com a eina d'expressió cultural utilitzen l'espanyola (una espanyola que exclouria la catalana, ja sigui perquè ells a penes en tenen cap, o perquè encara aspiraria imposar la seva), aquest nombre de persones, com he dit, no para de créixer.

Si això ja s'esdevenia des de fa anys, concretament de després de la guerra, i fins i tot tenia lloc abans de la guerra, és evident que s'ha aguditzat amb la incorporació d'immigrants de països com Marroc, Amèrica Llatina i Països de l'Est. No es veu una política clara que els reguli, ni sembla que es prevegi la capacitat i les condicions d'acolliment. Si practiquem alguna cosa, practiquem la beneficència i poca cosa més.

Els immigrants, siguin per la capital o per les comarques i pobles, s'entaforen com poden per habitatges de pèssima qualitat

i ocupen pisos de dimensions de 60 o 70 metres quadrats. Allà arriben a dormir 10, 20, o més persones. D'allà n'estan sorgint beneficis econòmics per a propietaris, que a més d'uns lloguers notables (posem uns 600 euros mensuals) practiquen l'incompliment de la llei. La llei ja està legislada però, a l'hora de la veritat, les autoritats fan l'orni. En aquest país sembla factible aquella afirmació que només poden anar bé dos tipus de persones: els que manen o els que no creuen.

Escuriós comprovar la qüestió del mercat de treball. Abans de l'arribada dels darrers

immigrants, ja no hi havia treball per a tothom, en línies generals, i resulta que ara que s'han incorporat a tot el país potser un milió de persones, sembla que hi hagi més o menys treball per a tothom. Com és possible això? Fins quan durarà aquesta situació? La Catalunya industrialitzada és un record del pas-

sat. Vivim de la indústria dels serveis. Anem construint habitatges, a preus desorbitats, n'hi ha a milers de disponibles. Se'n venen encara força amb la complicitat bancària. La solució és allargar les hipoteques. Ara

es parla, mig en broma però que és pràcticament autèntic, que els pisos adquirits no seran de propietat fins a la segona o tercera generació. Qui deixi de pagar durant part d'aquest període es quedarà, òbviament sense pis. La perspectiva és que el nombre de desnonaments creixerà a límits insospitats. I seran uns desnonaments inapel·lables protagonitzats per la banca, que passa a ser de nou el propietari del sector.

Molt diferent, doncs, de quan la gent no podia atendre les mensualitats en front d'un propietari privat. Aquest no solia tenir els mitjans legals per fer-se el pis seu i la pugna entre amo i llogater es podia allargar temps, i resistir la difícil situació del segon. Però la banca és poderosa. Reparteix diners però té la intenció de recuperar-los. Per als casos més delicats ja han previst el sistema de fer un préstec per a les hipoteques endeutades a base d'allargar els venciments. No s'ha de ser savi per entendre que el sistema farà fallida a la llarga. No podem comprar habitatges a 100 anys vista. Com podem saber què pot passar durant aquest espai de temps?

Si en relació amb l'habitatge tot plegat és un misteri de quines sortides reals té, el mercat del treball es basa en les obres públiques. Ningú no s'explica d'on surten tants diners a la capital per reformar els barris, fer conduccions, arranjar voreres, augmentar el nombre de semàfors, vetllar per les zones enjardinades. I, teòricament, figurem entre els deu primers països del món!

És clar que les estadístiques demostren que existeixen un dèficits quantiosos, que de tan quantiosos que són, ningú no es preocupa en excés de com s'equilibraran. Un organisme o altre se'n farà càrrec. **O potser es confia en la Divina Misericòrdia.**

Ara estem ocupant immigrants en les dues direccions: una bona part a les obres públiques, altra bona part a la construcció pràcticament col·lapsada. A la capital es veuen molts immigrants fent de criats, de mainaders, de persones de companyia de gent gran. Fan un servei, però, sense menysprear ningú, això són llocs de treball molt relatiu i minsos. Tots recordem que les autoritats van pretendre que semblants treballs havien de considerar-se subjectes a càrregues socials. És per aquest motiu que molta gent va deixar de tenir minyona. És per aquest motiu que van desaparèixer les porteries en els immobles.

S'han pres determinades mesures perquè qui ve de fora s'integri en la forma de ser del nostre territori, però, desenganyem-nos, aquest milió de nouvinguts no equilibrara la relació entre dues llengües existents ni menys encara, la cultura. Malgrat l'esforç de bona voluntat d'uns quants, la majoria optaran pel model castellà o altre, però no pas el català. Les decisions preses en època del pujolisme afirmant que una escola catalana ho arranjarà tot estant esdevenint un fracàs. Els nens i els joves parlaran la llengua que habitualment parlen a casa seva. **Què, doncs?**

DIONÍS PRAT

Hostal
Jaumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)
www.svt.es/caljaumet
e-mail: caljaumet@svt.es

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA